

GEZONDE SCHOOL

VLAAMS INSTITUUT GEZOND LEVEN

Advies op het voorontwerp van decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding.

Advies opgemaakt door Vlaams Instituut Gezond Leven,
VAD, Sensoa en VWVJ

Advies op het voorontwerp van decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding

Sinds vorig jaar staat het gezondheidsbeleid op school terug op de politieke agenda. Denken we maar aan het strategisch plan 'De Vlaming leeft gezonder in 2025' waar meer focus gelegd wordt op de implementatie van het gezondheidsbeleid en dit via verschillende settings, waaronder ook onderwijs. In tegenstelling tot de vorige gezondheidsdoelstellingen werd deze keer gekozen om settinggerichte gezondheidsdoelstellingen op te stellen en vanuit het principe 'Health in all policies' dit te doen in samenwerking met de betrokken beleidsdomeinen (hier: welzijn, volksgezondheid en gezin en onderwijs) en stakeholders (via bespreking en afstemming in de VLOR). Geheel congruent hieraan is het actieplan ter versterking van het gezondheidsbeleid van scholen inzake beweging (inclusief sporten), een beweegvriendelijke sportinfrastructuur, gezonde voeding en eetgedrag en EHBO en reanimatie vanuit het beleidsdomein onderwijs.

De voorbije jaren groeide de aandacht voor het mentaal welbevinden. Denken we hierbij aan de mededeling ter bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdhulp en de kinderopvang, het onderwijs, de jeugd- en sportsector, de oprichting van een overlegplatform welbevinden op de VLOR en het belang dat de inspectie hecht aan mentaal welbevinden. Recent lazen we ook in de standaard (28/9/17) dat gezondheid en stressbeheersing een grote rol zullen krijgen in het nieuwe leerplan voor het basisonderwijs in het Katholiek Onderwijs Vlaanderen. "Maar dan niet met als enige doel burn-outs vermijden op latere leeftijd, wel om onze kinderen op te voeden tot gezonde volwassenen" aldus Lieven Boeve.

Ook de erkenning voor het gebruik van wetenschappelijk onderbouwde methoden, zoals de kadermethodiek Gezonde School, het Raamwerk Beleid en Seksualiteit voor het onderwijs en Drugbeleid op School mogen we zeker niet vergeten.

Een gezondheidsbeleid is voor de school tot op heden geen decretale verplichting, maar bereikt de school wel vanuit verschillende regelgevingen. De belangrijkste worden hieronder opgesomd:

- Vlaamse beleidsniveau
 - Regelgeving uit beleidsdomein onderwijs
 - De regelgeving met betrekking tot de eindtermen/ontwikkelingsdoelen en VOET-en in onderwijs
 - De regelgeving met betrekking tot het rookverbod in onderwijsinstellingen en CLB
 - De regelgeving met betrekking tot de organisatie van de leerlingenbegeleiding

- Regelgeving uit andere beleidsdomeinen
 - De regelgeving met betrekking tot de organisatie van de preventieve gezondheidszorg
 - De regelgeving met betrekking tot de integrale jeugdhulp
 - De regelgeving met betrekking tot milieu

- Federale beleidsniveau
 - welzijnswet
 - De regelgeving met betrekking tot voedselveiligheid
 - De regelgeving met betrekking tot rookverbod op het werk

Ondanks de verwijzingen naar het gezondheidsbeleid in bovenstaande regelgeving, is het voor scholen nog vaak onduidelijk wat er minimaal van hen verwacht wordt en wat in deze wettelijk verplicht is.

Met een nieuw decreet leerlingenbegeleiding zien we dan ook de noodzaak om het gezondheidsbeleid, als onderdeel van de leerlingenbegeleiding op school een duidelijke plaats te geven. We vragen dan ook om in het nieuwe decreet voldoende aandacht te hebben voor het gezondheidsbeleid als deel van het zorgcontinuüm en duidelijkheid te creëren over de minimale verplichtingen van scholen in deze. Zo wordt de verdere implementatie van het (thematisch) gezondheidsbeleid op school gegarandeerd.

In dit advies met betrekking tot het voorontwerp decreet leerlingenbegeleiding willen we twee aspecten onder de aandacht brengen:

- 1. Het expliciteren van het gezondheidsbeleid¹ in het geheel van de leerlingenbegeleiding**
- 2. Een kwaliteitsvolle ondersteuning van de school bij de uitbouw van haar gezondheidsbeleid**

1. Explicitering van het gezondheidsbeleid in het geheel van de leerlingenbegeleiding

In het decreet en bijhorende memorie van toelichting lezen we dat “de school een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding uitwerkt. Dit omvat een invulling en uitwerking in alle fasen van het zorgcontinuüm (brede basiszorg, verhoogde zorg en uitbreiding van zorg) per begeleidingsdomein (leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychosociaal functioneren en preventieve gezondheidszorg).”

¹ Voor de omschrijving van een gezondheidsbeleid op school en welke thema's (bv. voeding, alcohol en drugs, relaties en seksualiteit, ...) hierin een plaats krijgen verwijzen we naar www.gezondeschool.be.

De domeinen preventieve gezondheidszorg en psychosociaal functioneren hebben rechtstreeks betrekking op gezondheid. Een minder goede gezondheid verstoort het onderwijsleerproces. Omgekeerd zal een ongekwalificeerde uitstroom de gezondheid negatief beïnvloeden via de impact van de lagere sociaal economische status op gezondheid. De wederzijdse beïnvloeding van gezondheid en onderwijsloopbaan verantwoordt de vier begeleidingsdomeinen van de leerlingenbegeleiding.

“In de fase van de brede basiszorg heeft de school een aanbod dat zich richt tot alle leerlingen.” Zeker voor wat betreft het domein psychosociaal functioneren en preventieve gezondheidszorg situeert het gezondheidsbeleid van de school zich dus in deze fase. In de omschrijving van ‘preventieve gezondheidszorg’ lezen we dat het gaat over systematische contacten, vaccinaties en profylactische maatregelen, als taak van het CLB. De opdracht en taken van de school binnen dit domein worden niet geëxpliciteerd. Dit geldt ook voor het domein psychosociaal functioneren.

Voor de invulling van een gezondheidsbeleid op school is het belangrijk dat de opdrachten en verantwoordelijkheden van zowel de school als de schoolondersteuners helder worden beschreven.

De uitwerking van een beleid op leerlingenbegeleiding wordt als erkenningsvoorwaarde meegenomen, wat impliceert dat ook het gezondheidsbeleid van de school een decretale verplichting wordt.

We vinden het dan ook een gemiste kans dat het (thematisch) gezondheidsbeleid op school niet expliciet vernoemd wordt in het ontwerp van decreet. We vinden dat door het niet uitdrukkelijk vermelden van het gezondheidsbeleid, het voor scholen, centra voor leerlingenbegeleiding en pedagogische begeleiding **niet duidelijk is dat het gezondheidsbeleid een essentieel onderdeel is van het beleid op leerlingenbegeleiding.**

2. Een kwaliteitsvolle ondersteuning van de school bij de uitbouw van haar gezondheidsbeleid

De voorbije jaren groeide een gemeenschappelijk gedragen visie en praktijk tussen de centra voor leerlingenbegeleiding en de pedagogische begeleiding dat het CLB de rechtstreekse partner van scholen is voor de uitbouw van het gezondheidsbeleid, in samenwerking met de PBD. Dit blijkt bv. uit cijfers van de laatste indicatorenbevraging (najaar 2015) waar ruim 9 op 10 basis- en secundaire scholen aangeven voor één of meer gezondheidsthema's in het gezondheidsbeleid samen te werken met het CLB. Samenwerking met PBD gebeurt in ongeveer 4 op 10 scholen.

In het decreet en bijhorende memorie van toelichting lezen we dat om het takenpakket van de CLB te verlichten de opdracht van schoolondersteuning uit het takenpakket wordt gelicht. Op

vlak van schoolondersteuning heeft het CLB enkel een signaalfunctie naar het beleid van de school in de fase van de brede basiszorg en doet het CLB enkel nog aan consultatieve leerlingenbegeleiding in de fase van verhoogde zorg. De pedagogische begeleiding of een externe dienst wordt de eerstaangewezen partner voor schoolondersteuning gezondheidsbeleid, dit alles op initiatief van de school. De rol van het CLB is beperkt.

Wij juichen toe dat de decreetschrijver een expliciete taak schoolondersteuning voorziet voor het beleid leerlingenbegeleiding en dus voor het gezondheidsbeleid als onderdeel van de leerlingenbegeleiding. Toch willen we hierbij het volgende aanstippen om de kwaliteit van de ondersteuning te garanderen:

- **Mogelijkheden tot verdere opbouw van deskundigheid:**

De pedagogische begeleiding beschikt over een grote expertise wat betreft de schoolbegeleiding en systeemontwikkeling van scholen, maar minder over wat gezondheidsbevordering (algemeen) en de verschillende gezondheidsthema's (sommige vakbegeleidingen bv. LO en WO in het basisonderwijs en ondersteuning van de vakoverschrijdende eindtermen in het secundair onderwijs buiten beschouwing gelaten) aanbelangt.

Ruimte voor de opbouw van deskundigheid hieromtrent binnen PBD is noodzakelijk. Specifieke expertise met betrekking tot gezondheidsbevordering (algemeen of thematisch) wordt best gehaald bij externe partners (bv. Vlaams Instituut Gezond Leven, VAD, VVWJ en Sensoa). Vanuit de sector gezondheidsbevordering staan partnerorganisaties klaar om de pedagogische begeleiding deskundiger te maken rond gezondheidsbevordering en de (thematische) uitbouw van een gezondheidsbeleid op school in het bijzonder.

Het verder uitbouwen (samenwerking PBD) of opstarten van een samenwerking (andere externe diensten) zijn dus noodzakelijk.

- **Beschikken over voldoende capaciteit (mankracht):**

Behalve deskundigheid is voldoende mankracht essentieel om deze opdracht schoolondersteuning op te nemen.

In bovenstaand advies hebben we onze bezorgdheden over het voorontwerp van decreet leerlingenbegeleiding beschreven. Na jarenlange inspanningen van zowel onderwijs- als gezondheidspartners voor de implementatie van het gezondheidsbeleid op school zou het uitdrukkelijk opnemen van het gezondheidsbeleid in het decreet een mooi en bemoedigend resultaat zijn.